

حقوق اساسی

ویژه داوطلبان آزمونهای ورودی

وکالت کانون وکلای دادگستری و مرکز وکلای قوه قضائیه

درس – نکته

مؤلف: آیداراسخ

حقوق اساسی

آیةا راسخ

نظارت: ..... مهندس شهرام کرمی و مهندس علی اکبر نکوفر
مسئول فنی و صفحه آرا: ..... مریم رضایی
طرح جلد: ..... مریم مظفری

آدرس : شیراز - مؤسسه آموزش عالی آزاد فاضل

تلفن : ۰۷۱-۳۲۳۵۳۰۱۶ / ۰۷۱-۳۲۳۵۹۹۰۲

دانشجوی گرامی

حضور در کلاسهای موسسه آموزش عالی فاضل بدلیل حل مسائل متنوع ، ارتباط زنده و دو طرفه بین دانشجو و استاد ، قرار گرفتن در جو کنکور ، ایجاد انگیزه رقابت ، رفع اشکالات دانشجو و آزمونهای کلاسی که ضمن آن از میزان آمادگی خود مطلع می شوید انتخابی است که نمی توان آنرا با مطالعه یک یا چند کتاب مقایسه کرد .

شرکت در کنکورهای هماینگ کشوری موسسه آموزش عالی فاضل به شما این امکان را می دهد که جایگاه واقعی خود را در رتبه بندی کشوری بیابید چرا که علاج واقعه قبل از وقوع باید کرد

تقدیم به خانواده و دوست عزیزم

و برادری که همواره روشنی بخش راهم است.

فهرست مطالب

۸	.....	مقدمه :
۹	.....	قانون اساسی ایران .....
۱۰	.....	« فصل اول »
۱۰	.....	اصل اول:.....
۱۱	.....	اصل دوم:.....
۱۲	.....	اصل سوم:.....
۱۳	.....	اصل چهارم:.....
۱۴	.....	اصل پنجم:.....
۱۴	.....	اصل ششم:.....
۱۵	.....	اصل هفتم:.....
۱۵	.....	اصل هشتم:.....
۱۶	.....	اصل نهم:.....
۱۶	.....	اصل دهم:.....
۱۶	.....	اصل یازده:.....
۱۷	.....	اصل دوازده:.....
۱۷	.....	اصل سیزده:.....
۱۸	.....	اصل چهارده:.....
۱۹	.....	پرسش های فصل اول :
۲۲	.....	« فصل دوم »
۲۲	.....	اصل پانزده:.....
۲۳	.....	اصل شانزده:.....
۲۳	.....	اصل هفده:.....
۲۳	.....	اصل هجده:.....
۲۴	.....	پرسش های فصل دوم:.....
۲۵	.....	« فصل سوم »
۲۶	.....	اصل نوزده:.....
۲۶	.....	اصل بیست:.....
۲۶	.....	اصل بیست و یک:.....
۲۷	.....	اصل بیست و دو:.....
۲۷	.....	اصل بیست و سه:.....
۲۷	.....	اصل بیست و چهار:.....
۲۸	.....	اصل بیست و پنج:.....
۲۸	.....	اصل بیست و شش:.....
۲۹	.....	اصل بیست و هفت:.....
۲۹	.....	اصل بیست و هشت:.....

۳۰	.....	اصل بیست و نه:
۳۰	.....	اصل سی :
۳۱	.....	اصل سی و یک:
۳۱	.....	اصل سی و دو:
۳۲	.....	اصل سی و سه:
۳۲	.....	اصل سی و چهار:
۳۳	.....	اصل سی و پنج:
۳۳	.....	اصل سی و شش:
۳۳	.....	اصل سی و هفت:
۳۴	.....	اصل سی و هشت:
۳۴	.....	اصل سی و نه:
۳۵	.....	اصل چهل:
۳۵	.....	اصل چهل و یک:
۳۶	.....	اصل چهل و دو:
۳۷	.....	پرسش های فصل سوم
۴۰	.....	« فصل چهارم »
۴۱	.....	اصل چهل و سه:
۴۲	.....	اصل چهل و چهار:
۴۳	.....	اصل چهل و پنج:
۴۳	.....	اصل چهل و شش:
۴۳	.....	اصل چهل و هفت:
۴۴	.....	اصل چهل و هشت:
۴۴	.....	اصل چهل و نه:
۴۴	.....	اصل پنجاه:
۴۵	.....	اصل پنجاه و یک:
۴۵	.....	اصل پنجاه و دو:
۴۷	.....	اصل پنجاه و سه:
۴۷	.....	اصل پنجاه و چهار:
۴۸	.....	اصل پنجاه و پنج:
۴۹	.....	پرسش های فصل چهارم
۵۱	.....	« فصل پنجم »
۵۱	.....	اصل پنجاه و شش:
۵۲	.....	اصل پنجاه و هفت:
۵۲	.....	اصل پنجاه و هشت:
۵۲	.....	اصل پنجاه و نه:
۵۳	.....	اصل شصت:
۵۳	.....	اصل شصت و یک:

۵۴	پرسش های فصل پنجم.....
۵۵	« فصل ششم »
۵۶	اصل شصت و دو:
۵۶	اصل شصت و سه:
۵۶	اصل شصت و چهار:
۵۷	اصل شصت و پنج:
۵۷	اصل شصت و شش:
۵۷	اصل شصت و هفت:
۵۸	اصل شصت و هشت:
۵۸	اصل شصت و نه:
۵۹	اصل هفتاد:
۵۹	اصل هفتاد و یک:
۶۰	اصل هفتاد و دو:
۶۰	اصل هفتاد و سه:
۶۱	اصل هفتاد و چهار:
۶۱	اصل هفتاد و پنج:
۶۱	اصل هفتاد و شش:
۶۲	اصل هفتاد و هفت:
۶۴	اصل هفتاد و هشت:
۶۴	اصل هفتاد و نه:
۶۵	اصل هشتاد:
۶۵	اصل هشتاد و یک:
۶۶	اصل هشتاد و دو:
۶۶	اصل هشتاد و سه:
۶۷	اصل هشتاد و چهار:
۶۷	اصل هشتاد و پنج:
۶۸	اصل هشتاد و شش:
۶۸	اصل هشتاد و هفت:
۶۹	اصل هشتاد و هشت:
۶۹	اصل هشتاد و نه:
۷۰	اصل نود:
۷۱	اصل نود و یک:
۷۱	اصل نود و دو:
۷۲	اصل نود و سه:
۷۲	اصل نود و چهار:
۷۳	اصل نود و پنج:
۷۳	اصل نود و شش:

- ۷۴ ..... اصل نود و هفت:.....
- ۷۵ ..... اصل نود و هشت:.....
- ۷۵ ..... اصل نود و نه:.....
- ۷۶ ..... پرسش های فصل ششم:.....
- ۷۹ ..... **« فصل هفتم »**.....
- ۷۹ ..... اصل صد:.....
- ۸۰ ..... اصل صد و یک:.....
- ۸۰ ..... اصل صد و دو:.....
- ۸۱ ..... اصل صد و سه:.....
- ۸۱ ..... اصل صد و چهار:.....
- ۸۱ ..... اصل صد و پنج:.....
- ۸۱ ..... اصل صد و شش:.....
- ۸۲ ..... پرسش های فصل هفتم:.....
- ۸۳ ..... **« فصل هشتم »**.....
- ۸۳ ..... اصل صد و هفت:.....
- ۸۳ ..... اصل صد و هشت:.....
- ۸۴ ..... اصل صد و نه:.....
- ۸۴ ..... اصل صد و ده:.....
- ۸۵ ..... اصل صد و یازده:.....
- ۸۶ ..... اصل صد و دوازده:.....
- ۸۹ ..... پرسش های فصل هشتم:.....
- ۹۱ ..... **« فصل نهم »**.....
- ۹۱ ..... بخش اول:.....
- ۹۱ ..... اصل صد و سیزده:.....
- ۹۲ ..... اصل صد و چهارده:.....
- ۹۳ ..... اصل صد و پانزده:.....
- ۹۳ ..... اصل صد و شانزده:.....
- ۹۴ ..... اصل صد و هفده:.....
- ۹۴ ..... اصل صد و هجده:.....
- ۹۵ ..... اصل صد و نوزده:.....
- ۹۵ ..... اصل صد و بیست:.....
- ۹۵ ..... اصل صد و بیست و یک:.....
- ۹۶ ..... اصل صد و بیست و دو:.....
- ۹۶ ..... اصل صد و بیست و سه:.....
- ۹۷ ..... اصل صد و بیست و چهار:.....
- ۹۷ ..... اصل صد و بیست و پنج:.....
- ۹۸ ..... اصل صد و بیست و شش:.....

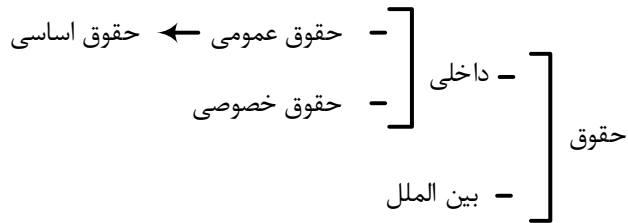

- ۱۰۰ ..... اصل صد و بیست و هفت:
- ۱۰۱ ..... اصل صد و بیست و هشت:
- ۱۰۱ ..... اصل صد و بیست و نه:
- ۱۰۱ ..... اصل صد و سی:
- ۱۰۲ ..... اصل صد و سی و یک:
- ۱۰۲ ..... اصل صد و سی و دو:
- ۱۰۲ ..... اصل صد و سی و سه:
- ۱۰۳ ..... اصل صد و سی و چهار:
- ۱۰۳ ..... اصل صد و سی و پنج:
- ۱۰۵ ..... اصل صد و سی و شش:
- ۱۰۶ ..... اصل صد و سی و هفت:
- ۱۰۶ ..... اصل صد و سی و هشت:
- ۱۰۷ ..... اصل صد و سی و نه:
- ۱۰۸ ..... اصل صد و چهل:
- ۱۰۸ ..... اصل صد و چهل و یک:
- ۱۱۰ ..... اصل صد و چهل و دو:
- ۱۱۱ ..... بخش دوم:
- ۱۱۱ ..... اصل صد و چهل و سه:
- ۱۱۱ ..... اصل صد و چهل و چهار:
- ۱۱۲ ..... اصل صد و چهل و پنج:
- ۱۱۲ ..... اصل صد و چهل و شش:
- ۱۱۲ ..... اصل صد و چهل و هفت:
- ۱۱۲ ..... اصل صد و چهل و هشت:
- ۱۱۲ ..... اصل صد و چهل و نه:
- ۱۱۲ ..... اصل صد و پنجاه:
- ۱۱۳ ..... اصل صد و پنجاه و یک:
- ۱۱۴ ..... پرسش های فصل نهم:
- ۱۱۷ ..... « فصل دهم »
- ۱۱۷ ..... اصل صد و پنجاه و دو:
- ۱۱۷ ..... اصل صد و پنجاه و سه:
- ۱۱۷ ..... اصل صد و پنجاه و چهار:
- ۱۱۷ ..... اصل صد و پنجاه و پنج:
- ۱۱۸ ..... پرسش های فصل دهم:
- ۱۱۹ ..... « فصل یازدهم »
- ۱۱۹ ..... اصل صد و پنجاه و شش:
- ۱۲۰ ..... اصل صد و پنجاه و هفت:
- ۱۲۰ ..... اصل صد و پنجاه و هشت:

۱۲۰	.....	اصل صد و پنجاه و نه:
۱۲۱	.....	اصل صد و شصت:
۱۲۲	.....	اصل صد و شصت و یک:
۱۲۳	.....	اصل صد و شصت و دو:
۱۲۳	.....	اصل صد و شصت و سه:
۱۲۴	.....	اصل صد و شصت و چهار:
۱۲۴	.....	اصل صد و شصت و پنج:
۱۲۴	.....	اصل صد و شصت و شش:
۱۲۴	.....	اصل صد و شصت و هفت:
۱۲۵	.....	اصل صد و شصت و هشت:
۱۲۵	.....	اصل صد و شصت نه:
۱۲۵	.....	اصل صد و هفتاد:
۱۲۶	.....	اصل صد و هفتاد و یک:
۱۲۶	.....	اصل صد و هفتاد و دو:
۱۲۶	.....	اصل صد و هفتاد و سه:
۱۲۷	.....	اصل صد و هفتاد و چهار:
۱۲۸	.....	پرسش های فصل یازدهم:
۱۳۰	.....	« فصل دوازدهم »
۱۳۰	.....	اصل صد و هفتاد و پنج:
۱۳۱	.....	پرسش فصل دوازدهم:
۱۳۲	.....	« فصل سیزدهم »
۱۳۲	.....	اصل صد و هفتاد و شش:
۱۳۳	.....	پرسش فصل سیزدهم:
۱۳۴	.....	« فصل چهاردهم »
۱۳۴	.....	اصل صد و هفتاد و هفت:
۱۳۵	.....	پرسش فصل چهاردهم:
۱۳۶	.....	حد نصاب ها

مقدمه :

حقوق اساسی که به بیان ساده می‌توان آن را «مجموعه‌ای از قواعد و مقررات حاکم بر روابط نهاد فرمانروایان و فرمانبرداران» تعریف کرد از مهم‌ترین شاخه‌های حقوق و زیرمجموعه‌ی شاخه‌ی حقوق عمومی محسوب می‌گردد.

به‌منظور مطالعه و بررسی حقوق اساسی هر کشور، باید به منابع حقوق اساسی آن کشور مراجعه کرد؛ از مهم‌ترین منابع حقوق اساسی می‌توان به قانون اساسی، قانون ارگانیک (دنباله یا متمم یا کامل کننده ی متن قانون اساسی)، قانون عادی، رویه قضایی، عرف و دکترین اشاره کرد.

مهم‌ترین منبع حقوق اساسی کشور ما قانون اساسی مصوب سال هزار و سیصد و پنجاه و هشت به‌همراه اصلاحات سال هزار و سیصد و شصت و هشت می‌باشد که علاوه بر پرداختن به ساختار حکومت و حقوق مردم به مسائلی از جمله مسائل مذهبی، سیاسی، اقتصادی و اجتماعی هم پرداخته‌است. قانون اساسی ما از یک مقدمه که بیان‌کننده موضوعاتی همچون نوع و شیوه حکومت، تاریخچه انقلاب اسلامی، قوای حاکم و غیره است (که البته ارزش مطالعاتی دارد و نه ارزش حقوقی زیرا لازم‌الاجرا نیست) و همچنین صد و هفتاد و هفت اصل تشکیل شده‌است.

قانون اساسی ایران

مقدمه (ارزش حقوقی ندارد اما زمینه ساز اصول قانون اساسی است)

فصل اول: اصول کلی (۱ الی ۱۴)

فصل دوم: زبان، خط، تاریخ و پرچم رسمی کشور (۱۵ الی ۱۸)

فصل سوم: حقوق ملت (۱۹ الی ۴۲)

فصل چهارم: اقتصاد و امور مالی (۴۳ الی ۵۵)

فصل پنجم: حق حاکمیت ملت و قوای ناشی از آن (۵۶ الی ۶۱)

فصل ششم: قوه مقننه (۶۲ الی ۹۹)

فصل هفتم: شوراها (۱۰۰ الی ۱۰۶)

فصل هشتم: رهبر یا شورای رهبری (۱۰۷ الی ۱۱۲)

فصل نهم: قوه مجریه (۱۱۳ الی ۱۵۱)

فصل دهم: سیاست خارجی (۱۵۲ الی ۱۵۵)

فصل یازدهم: قوه قضائیه (۱۵۶ الی ۱۷۴)

فصل دوازدهم: صدا و سیما (۱۷۵)

فصل سیزدهم: شورای عالی امنیت ملی (۱۷۶)

فصل چهاردهم: بازنگری در قانون اساسی (۱۷۷)

« فصل اول »

فصل اول به بیان مسائلی از جمله نوع حکومت، پایه ها و اهداف نظام جمهوری اسلامی ایران، نوع اداره ی امور کشور و همچنین دین و مذهب رسمی کشور و ادیان و مذاهبی که طبق قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران به رسمیت شناخته شده اند پرداخته است.

اصول کلی:

اصل اول:

حکومت ایران جمهوری اسلامی است که ملت ایران، بر اساس اعتقاد دیرینه اش به حکومت حق و عدل قرآن، در پی انقلاب اسلامی پیروزمند خود به رهبری مرجع عالی قدر تقلید آیت الله العظمی امام خمینی، در همه پرسی دهم و یازدهم فروردین ماه یک هزار و سیصد و پنجاه و هشت هجری شمسی برابر با اول و دوم جمادی الاول سال یک هزار و سیصد و نود و نه هجری قمری با اکثریت ۹۸،۲ درصد کلیه کسانی که حق رای داشتند، به آن رای مثبت داد.

توضیح: جمهوری، نوعی از حکومت است که در آن نهادهای حاکمیتی و افراد حاکم با رأی مستقیم یا غیرمستقیم مردم برگزیده می شوند و دوران تصدی آن ها محدود و معین است.

از جمله مصادیق نشان دهنده ی نوع حکومت جمهوری در قانون اساسی ما می توان به انتخابات ریاست جمهوری (مستقیم) انتخابات نمایندگان مجلس (مستقیم) و انتخاب وزرا توسط رییس جمهور برای گرفتن رای اعتماد از مجلس (غیرمستقیم) اشاره داشت. اسلامی بودن حکومت ایران در واقع به همان اهداف اصلی انقلاب اسلامی برمی گردد که باعث شده نوع حکومت کشور ما جمهوری دینی باشد و در اصول مختلفی از جمله اصول ۲، ۴، ۸، ۵، ۲۰ و .... به اسلامی بودن نوع حکومت اشاره شده است.

اصل دوم:

جمهوری اسلامی، نظامی است بر پایه ایمان به:

- ۱) خدای یکتا (لا اله الا الله) و اختصاص حاکمیت و تشریح به او و لزوم تسلیم در برابر امر او. (توحید)
- ۲) وحی الهی و نقش بنیادی آن در بیان قوانین. (نبوت)
- ۳) معاد و نقش سازنده آن در سیر تکاملی انسان به سوی خدا. (معاد)
- ۴) عدل خدا در خلقت و تشریح. (عدل)
- ۵) امامت و رهبری مستمر و نقش اساسی آن در تداوم انقلاب اسلام. (امامت)
- ۶) کرامت و ارزش والای انسان و آزادی توأم با مسئولیت او در برابر خدا، که از راه:
الف) اجتهاد مستمر فقهای جامع الشرایط بر اساس کتاب و سنت معصومین سلام الله علیهم اجمعین،
ب) استفاده از علوم و فنون و تجارب پیشرفته بشری و تلاش در پیشبرد آنها،
ج) نفی هر گونه ستمگری و ستم‌کشی و سلطه‌گری و سلطه‌پذیری، قسط و عدل و استقلال سیاسی و اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی و همبستگی ملی را تأمین می‌کند.

توضیح: اصل دوم بیانگر پایه‌ها و مبانی نظام جمهوری اسلامی ایران می‌باشد.

اجتهاد: بالاترین درجه علمی در دانش فقه می‌باشد یعنی تلاش برای استنباط احکام شرعی از منابع فقهی.

فقه: فهم دقیق و عمیق مسائل.

اصل سوم:

دولت جمهوری اسلامی ایران موظف است برای نیل به اهداف مذکور در اصل دوم، همه امکانات خود را برای امور زیر به کار برد:

۱) ایجاد محیط مساعد برای رشد فضایل اخلاقی بر اساس ایمان و تقوی و مبارزه با کلیه مظاهر فساد و تباهی.

۲) بالا بردن سطح آگاهیهای عمومی در همه زمینه‌های با استفاده صحیح از مطبوعات و رسانه‌های گروهی و وسایل دیگر.

۳) آموزش و پرورش و تربیت بدنی رایگان برای همه در تمام سطوح، و تسهیل و تعمیم آموزش عالی.

۴) تقویت روح بررسی و تتبع و ابتکار در تمام زمینه‌های علمی، فنی، فرهنگی و اسلامی از طریق تاسیس مراکز تحقیق و تشویق محققان.

۵) طرد کامل استعمار و جلوگیری از نفوذ اجانب.

۶) محو هر گونه استبداد و خودکامگی و انحصارطلبی.

۷) تامین آزادیهای سیاسی و اجتماعی در حدود قانون.

۸) مشارکت عامه مردم در تعیین سرنوشت سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی خویش.

۹) رفع تبعیضات ناروا و ایجاد امکانات عادلانه برای همه، در تمام زمینه‌های مادی و معنوی.

۱۰) ایجاد نظام اداری صحیح و حذف تشکیلات غیر ضرور.

۱۱) تقویت کامل بنیه دفاع ملی از طریق آموزش نظامی عمومی برای حفظ استقلال و تمامیت ارضی و نظام اسلامی کشور.

۱۲) پی‌ریزی اقتصادی صحیح و عادلانه بر طبق ضوابط اسلامی جهت ایجاد رفاه و رفع فقر و برطرف ساختن هر نوع محرومیت در زمینه‌های تغذیه و مسکن و کار و بهداشت و تعمیم بیمه.

۱۳) تامین خودکفایی در علوم و فنون صنعت و کشاورزی و امور نظامی و مانند اینها.

۱۴) تامین حقوق همه‌جانبه افراد از زن و مرد و ایجاد امنیت قضایی عادلانه برای همه و تساوی عموم در برابر قانون.

۱۵) توسعه و تحکیم برادری اسلامی و تعاون عمومی بین همه مردم.

۱۶) تنظیم سیاست خارجی کشور بر اساس معیارهای اسلام، تعهد برادرانه نسبت به همه مسلمانان و حمایت بی‌دریغ از مستضعفان جهان.

توضیح: این اصل بیانگر اهداف جمهوری اسلامی ایران میباشد.

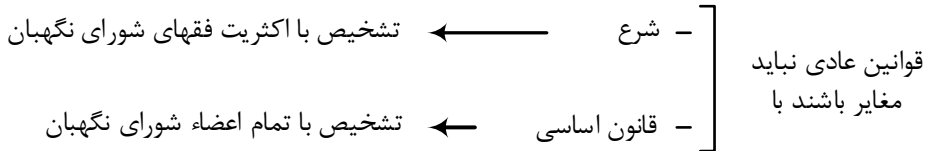
اصل چهارم:

کلیه قوانین و مقررات مدنی، جزایی، مالی، اقتصادی، اداری، فرهنگی، نظامی، سیاسی و غیر اینها باید بر اساس موازین اسلامی باشد. این اصل بر اطلاق یا عموم همه اصول قانون اساسی و قوانین و مقررات دیگر حاکم است و تشخیص این امر بر عهده فقهاء شورای نگهبان است.

توضیح: تشخیص خلاف موازین اسلام نبودن قوانین تصویبی با اکثریت فقهای شورای نگهبان میباشد.
ارتباط با اصول: ۹۱، ۹۴، ۹۶

نظر تفسیری شماره ۱۹۸۳ مورخ ۱۳۶۰/۲/۸ شورای نگهبان:

مستفاد از اصل ۴ قانون اساسی این است که بطور اطلاق کلیه قوانین و مقررات در تمام زمینه ها باید مطابق موازین اسلامی باشد و تشخیص این امر بعهدہ فقهای شورای نگهبان است، بنابراین قوانین و مقرراتی را که در مراجع قضایی اجرا می گردد و شورای عالی قضایی آنها را مخالف موازین اسلامی می داند، جهت بررسی و تشخیص مطابقت یا مخالفت با موازین اسلامی برای فقهاء شورای نگهبان ارسال دارید. (شورای عالی قضایی در اصلاحات سال ۱۳۶۸ به قوه ی قضاییه تغییر یافت).

اصل پنجم:

در زمان غیبت حضرت ولی عصر (عجل الله تعالی فرجه)، در جمهوری اسلامی ایران ولایت امر و امامت امت بر عهده فقیه عادل و با تقوی، آگاه به زمان، شجاع، مدیر و مدبر است که طبق اصل یکصد و هفتم عهده‌دار آن می‌گردد.

توضیح: طبق اصل پنجم تاسیس نهاد ولایت فقیه شکل حقوقی به خود گرفته است، ارتباط اصولی با اصل ۱۰۷ و ۱۰۹ قانون اساسی.

در نتیجه میتوان ویژگی های ولی فقیه را اینگونه بیان کرد:

۱. فقیه (به گونه ای که در تمام ابواب فقهی بتواند فتوا صادر کند)
۲. عادل
۳. با تقوا
۴. آگاه به زمان (دارای بینش صحیح سیاسی و اجتماعی)
۵. شجاع
۶. مدیر و مدبر
۷. دارای قدرت کافی برای رهبری

اصل ششم:

در جمهوری اسلامی ایران امور کشور باید به اتکاء آراء عمومی اداره شود، از راه انتخابات: انتخاب رئیس جمهور، نمایندگان مجلس شورای اسلامی، اعضای شوراها و نظایر اینها، یا از راه همه‌پرسی در مواردی که در اصول دیگر این قانون معین می‌گردد.

اداره امور کشور ← به اتکاء آراء عمومی ←] - انتخابات مثل: اصل ۶۲ و ۱۱۴
- همه پرسی مثل: اصل ۵۹ و ۱
(۹۸.۲ درصد کلیه کسانی که ...)

اصل هفتم:

طبق دستور قرآن کریم: «و امرهم شوری بینهم» و «شاورهم فی الامر»، شوراها، مجلس شورای اسلامی، شورای استان، شهرستان، شهر، محل، بخش، روستا و نظایر اینها از ارکان تصمیم گیری و اداره امور کشورند.

موارد، طرز تشکیل و حدود اختیارات و وظایف شوراها را این قانون و قوانین ناشی از آن معین می کند.

توضیح: ارتباط اصولی با اصول ۱۰۰ تا ۱۰۶ (فصل هفتم قانون اساسی مرتبط با شوراها)

اصل هشتم:

در جمهوری اسلامی ایران دعوت به خیر، امر به معروف و نهی از منکر وظیفه‌ای است همگانی و متقابل بر عهده مردم نسبت به یکدیگر، دولت نسبت به مردم و مردم نسبت به دولت. شرایط و حدود و کیفیت آن را قانون معین می کند.

«و المؤمنون و المؤمنات بعضهم اولیاء بعض یامرون بالمعروف و ینهون عن المنکر».

دعوت به خیر و نهی از منکر در جمهوری اسلامی ایران وظیفه ایست همگانی که

۱- مردم نسبت به مردم
۲- مردم نسبت به دولت
۳- دولت نسبت به مردم

برعهده دارند.

اصل نهم :

در جمهوری اسلامی ایران، آزادی و استقلال و وحدت و تمامیت اراضی کشور از یکدیگر تفکیک ناپذیرند و حفظ آنها وظیفه دولت و آحاد ملت است. هیچ فرد یا گروه یا مقامی حق ندارد به نام استفاده از آزادی، به استقلال سیاسی، فرهنگی، اقتصادی، نظامی و تمامیت ارضی ایران کمترین خدشهای وارد کند و هیچ مقامی حق ندارد به نام حفظ استقلال و تمامیت ارضی کشور آزادیهای مشروع را، هر چند با وضع قوانین و مقررات، سلب کند.

توضیح: حفظ استقلال، آزادی، وحدت و تمامیت ارضی کشور وظیفه ایست عمومی و اولاً به بهانه‌ی حفظ آن‌ها تحت هیچ شرایطی آزادی‌های مشروع افراد را نمیتوان سلب کرد و دوماً به بهانه‌ی داشتن آزادی نمیتوان خدشه‌ای به استقلال سیاسی، فرهنگی، اقتصادی، نظامی و ارضی ایران وارد کرد.

اصل دهم :

از آنجا که خانواده واحد بنیادی جامعه اسلامی است، همه قوانین و مقررات و برنامه‌ریزی‌های مربوط باید در جهت آسان کردن تشکیل خانواده، پاسداری از قداست آن و استواری روابط خانوادگی بر پایه حقوق و اخلاق اسلامی باشد.

توضیح: خانواده در نظام جمهوری اسلامی ایران از جایگاه رفیعی برخوردار است. در مقدمه قانون اساسی از خانواده به‌عنوان «واحد بنیادین جامعه» یاد شده و تشکیل آن زمینه‌ساز اصلی حرکت تکاملی و رشدیابنده انسان نامیده شده است.

اصل یازدهم :

به حکم آیه کریمه «ان هذه امتکم امه واحده و انا ربکم فاعبدون» همه مسلمانان یک امت‌اند و دولت جمهوری اسلامی ایران موظف است سیاست کلی خود را بر پایه ائتلاف و اتحاد ملل اسلامی قرار دهد و کوشش به عمل آورد تا وحدت سیاسی، اقتصادی و فرهنگی جهان اسلام را تحقق بخشد.

اصل دوازده :

دین رسمی ایران، اسلام و مذهب جعفری اثنی عشری است و این اصل الی الابد غیرقابل تغییر است و مذاهب دیگر اسلامی اعم از حنفی، شافعی، مالکی، حنبلی و زیدی دارای احترام کامل هستند و پیروان این مذاهب در انجام مراسم مذهبی، طبق فقه خودشان آزادند و در تعلیم و تربیت دینی و احوال شخصیه (ازدواج، طلاق، ارث و وصیت) و دعاوی مربوط به آن در دادگاهها رسمیت دارند و در هر منطقه ای که پیروان هر یک از این مذاهب اکثریت داشته باشند، مقررات محلی در حدود اختیارات شوراها بر طبق آن مذهب خواهد بود، با حفظ حقوق پیروان سایر مذاهب.

- دارای احترام کامل هستند	}	حقوق پیروان سایر مذاهب اسلامی
- آزادی عمل در انجام مراسم مذهبی		
- آزادی عمل در تعلیم و تربیت دینی		
- آزادی در احوال شخصیه		
- رسمیت یافتن دعاوی مربوط به احوال شخصیه در دادگاهها		
- داشتن مقررات محلی طبق مذهبشان در حدود اختیارات شوراها مشروط به بودن اکثریت در منطقه		

اصل سیزده :

ایرانیان زرتشتی، کلیمی و مسیحی تنها اقلیت های دینی شناخته می شوند که در حدود قانون در انجام مراسم دینی خود آزادند و در احوال شخصیه و تعلیمات دینی بر طبق آیین خود عمل می کنند.

- آزادی انجام مراسم دینی در حدود قانون	}	حقوق اقلیت های دینی
- آزادی در تعلیم و تربیت دینی		
- آزادی در احوال شخصیه		

حنفی -	] اقلیت های مذهبی
شافعی -	
مالکی -	
حنبللی -	
زیدی -	
زرتشتی -	] اقلیت های دینی
کلیمی -	
مسیحی -	

اصل چهارده:

به حکم آیه شریفه «لا ینهاکم الله عن الدین لم یقاتلوکم فی الدین و لم یخرجوکم من دیارکم ان تبروهم و تقسطوا الیهم ان الله یحب المقسطین» دولت جمهوری اسلامی ایران و مسلمانان موظفند نسبت به افراد غیر مسلمان با اخلاق حسنه و قسط و عدل اسلامی عمل نمایند و حقوق انسانی آنان را رعایت کنند. این اصل در حق کسانی اعتبار دارد که بر ضد اسلام و جمهوری اسلامی ایران توطئه و اقدام نکنند.

پرسش های فصل اول :

سوالات آزمونهای رسمی

۱- در نظام جمهوری اسلامی ایران آزادی و استقلال از یکدیگر تفکیک ناپذیر اند... (آزاد ۸۱)

۱) از آنجاکه استقلال کشور امری حیاتی است سلب آزادیها برای حفظ استقلال و تصویب شورای عالی امنیت ضروری است

۲) هیچ مقامی حق ندارد به نام استقلال آزادیهای مشروع را حتی با وضع قانون سلب کند

۳) در حالت جنگ و شرایط اضطراری نظیر آن دولت و تصویب مجلس حق سلب آزادیها برای مدت محدود را دارد

۴) سلب آزادیها با تصویب شورای عالی امنیت ملی و محدودیت آزادیها با تصویب مجلس ایرادی ندارد

پاسخ: گزینه ۲.

طبق اصل ۹ قانون اساسی: در جمهوری اسلامی ایران، آزادی و استقلال و وحدت و تمامیت اراضی کشور از یکدیگر تفکیک ناپذیرند و حفظ آنها وظیفه دولت و احاد ملت است. هیچ فرد یا گروه یا مقامی حق ندارد به نام استفاده از آزادی، به استقلال سیاسی، فرهنگی، اقتصادی، نظامی و تمامیت ارضی ایران کمترین خدشه‌ای وارد کند و هیچ مقامی حق ندارد به نام حفظ استقلال و تمامیت ارضی کشور آزادیهای مشروع را، هر چند با وضع قوانین و مقررات، سلب کند.

۲- در نظام جمهوری اسلامی ایران .... (آزاد ۸۲)

۱) اداره امور کشور به شرط نظارت مطلق و استصوابی شورای نگهبان در تمام موارد به اتکاء آراء عمومی است

۲) آزادیهای مشروع ملت قابل سلب نیست مگر به موجب قانون

۳) اقلیت‌های دینی شناخته شده دارای پاره‌ای از حقوق و آزادیهای سیاسی و استقلال در احوال شخصیه می‌باشند

۴) تابعیت اصلی ایران که برای نمایندگان مجلس الزامی است قضات و نمایندگان و شوراهای اسلامی محلی را شامل نمی‌شود

پاسخ: گزینه ۳.

بر اساس اصل ۱۳ قانون اساسی: ایرانیان زرتشتی، کلیمی و مسیحی تنها اقلیت‌های دینی شناخته می‌شوند که در حدود قانون در انجام مراسم دینی خود آزادند و در احوال شخصیه و تعلیمات دینی بر طبق آیین خود عمل می‌کنند. همچنین با توجه به اصولی مانند ۲۶ و ۶۴ اقلیت‌های دینی دارای آزادی‌هایی در احوال شخصیه و... هستند.

ازادی‌های مشروع شهروندان طبق اصل ۹ قانون اساسی در هیچ شرایطی قابل سلب نمی‌باشد و در خصوص اداره امور کشور به اتکاء آراء عمومی اصل ۷ هیچ گونه قید و شرطی را بیان نکرده است. اصل ۷: طبق دستور قرآن کریم: «و امرهم شوری بینهم» و «شاوهم فی الامر»، شوراها، مجلس شورای اسلامی، شورای استان، شهرستان، شهر، محل، بخش، روستا و نظایر اینها از ارکان تصمیم‌گیری و اداره امور کشورند.

۳- در نظام جمهوری اسلامی ایران ..... (سراسری ۸۶)

- ۱) آزادی و استقلال تفکیک‌ناپذیر است مگر به حکم قانون
  - ۲) آزادی‌های مشروع، حتی با وضع قانون و غیر قابل سلب است
  - ۳) سلب و محدودیت آزادی‌ها حتی با تصویب قانون ممنوع است.
  - ۴) آزادی فردی غیر قابل سلب است مگر این‌که فقط برای استقلال کشور باشد
- پاسخ: گزینه ۲.

طبق اصل ۹، و در خصوص گزینه ۳ باید بیان داشت قانون در خصوص محدودیت آزادی‌ها ممنوعیتی نیاورده است.

سوالات تالیفی

۴- طبق اصل چهار قانون اساسی، کلیه ی قوانین و مقررات باید بر اساس موازین اسلام باشد، این

اصل بر کدام موارد اطلاق دارد؟

- ۱) قانون اساسی و کلیه قوانین تصویبی مجلس
- ۲) تنها قوانین تصویبی توسط مجلس
- ۳) تنها قانون اساسی
- ۴) قانون اساسی و قوانین تصویبی توسط مجلس و کلیه ی آیین نامه و... تصویبی توسط دولت.

پاسخ: گزینه ۴.

طبق اصل چهار قانون اساسی، قوانین و مقررات مدنی، جزایی، مالی، اقتصادی، اداری، فرهنگی، نظامی، سیاسی و غیر اینها باید بر اساس موازین اسلامی باشد. این اصل بر اطلاق یا عموم همه اصول قانون اساسی* و قوانین و مقررات دیگر* حاکم است.

۵- اقلیت‌های دینی شناخته شده طبق قانون اساسی کدام هستند؟

- ۱) شافعی، حنبلی، مالکی
- ۲) زیدی، شافعی، مالکی
- ۳) زرتشتی، مسیحی، مالکی
- ۴) مسیحی، زرتشتی، کلیمی

پاسخ: گزینه ۴.

ایرانیان زرتشتی، کلیمی و مسیحی تنها اقلیت‌های دینی شناخته می‌شوند، شافعی، مالکی، حنبلی، حنفی، زیدی سایر مذاهب هستند که در ایران به رسمیت شناخته شده‌اند.

۶- پیروان مذاهب دیگر اعم از حنفی، شافعی، مالکی، حنبلی و زیدی در کدام موارد آزادی عمل ندارند؟

- (۱) انجام مراسم مذهبی و دینی طبق فقه خودشان.
- (۲) داشتن مقررات محلی در حدود اختیارات شوراها.
- (۳) تعلیم و تربیت دینی طبق فقه خودشان.
- (۴) احوال شخصیه طبق فقه خودشان بررسی میشود.

پاسخ: گزینه ۲.

طبق اصل ۱۲ قانون اساسی، مذاهب دیگر اسلامی اعم از حنفی، شافعی، مالکی، حنبلی و زیدی دارای احترام کامل هستند و پیروان این مذاهب در انجام مراسم مذهبی، طبق فقه خودشان آزادند و در تعلیم و تربیت دینی و احوال شخصیه (ازدواج، طلاق، ارث و وصیت) و دعاوی مربوط به آن در دادگاهها رسمیت دارند و در هر منطقه‌ای که پیروان هر یک از این مذاهب اکثریت داشته باشند، مقررات محلی در حدود اختیارات شوراها بر طبق آن مذهب خواهد بود.

۷- آزادی های مشروع در چه صورتی میتوانند سلب شوند ؟

- (۱) برای حفظ استقلال کشور.
- (۲) به منظور حفظ تمامیت ارضی
- (۳) در هیچ صورتی
- (۴) تنها با وضع قوانین و مقررات

پاسخ: گزینه ۳.

طبق اصل ۹ قانون اساسی، هیچ مقامی حق ندارد به نام حفظ استقلال و تمامیت ارضی کشور آزادی‌های مشروع را، هر چند با وضع قوانین و مقررات، سلب کند.

۸- طبق قانون اساسی وظیفه ی امر به معروف و نهی از منکر ..... است، و شیوه ی آن توسط..... مشخص می شود.

- (۱) همگانی، شرع
- (۲) عمومی، شورای نگهبان
- (۳) همگانی، قانون
- (۴) عمومی، قوه ی قضائیه

پاسخ: گزینه ۳.

طبق اصل ۸ قانون اساسی، در جمهوری اسلامی ایران دعوت به خیر، امر به معروف و نهی از منکر وظیفه‌ای است همگانی که شرایط و حدود و کیفیت آن را *قانون* معین می‌کند.